



โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน

ผลงานของ

นายจรัล คงสงค์

ผู้ขอประเมินตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผน (แรงงานและสวัสดิการสังคม)
(เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม



ว12.05.6
๑157ก

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม



05583

โครงการเฝ้าระวังความ

บทนำ

สถานการณ์การประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดและยังมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของสถานประกอบการที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทนในปี 2531 มีผู้ประสบอันตราย จำนวน 48,907 คน โดยมีอัตราการประสบอันตรายเป็น 36.33 คนต่อลูกจ้าง 1,000 คน และได้ส่งจ่ายเงินทดแทนเป็นเงิน 346.76 ล้านบาท และในปี 2535 การประสบอันตรายได้เพิ่มเป็น 131,800 คน อัตราการประสบอันตรายเพิ่มเป็น 43.64 คนต่อลูกจ้าง 1,000 คน และส่งจ่ายเงินทดแทนเป็นเงิน 753.31 ล้านบาท

รัฐบาลตระหนักดีว่าการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างมิได้มีผลกระทบเฉพาะลูกจ้างผู้ประสบอันตรายเท่านั้น การประสบอันตรายดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของลูกจ้างผู้ประสบอันตราย เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง และประเทศชาติโดยรวมด้วย ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดเป็นนโยบายที่จะดูแลคุ้มครองลูกจ้างให้มีความปลอดภัยในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดอัตราการประสบอันตรายลงให้เหลือ 21 คนต่อลูกจ้าง 1,000 คน ภายในปี 2539

กองตรวจความปลอดภัย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง จำเป็นต้องเร่งแสวงหามาตรการในการดูแลคุ้มครองลูกจ้างให้มีความปลอดภัยในการทำงาน ภายใต้ข้อจำกัดเกี่ยวกับอัตรากำลังซึ่งรัฐบาลมีนโยบายไม่เพิ่มอัตรากำลังคนในภาครัฐอย่างเคร่งครัด ดังนั้นมาตรการที่กำหนดขึ้นใหม่จะต้องไม่กระทบต่ออัตรากำลังที่มีอยู่ด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงได้จัดทำโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงานขึ้น โดยมีมุ่งหวังที่จะให้ลูกจ้าง นายจ้าง องค์กรแรงงานและองค์กรนายจ้าง ได้ดูแลและป้องกันการประสบอันตรายในสถานประกอบการ รวมทั้งเฝ้าระวังให้มีความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ยังแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและองค์กรประชาชนในการแจ้งข้อมูลข่าวสารการพบเห็นหรือสงสัยสภาพการทำงานของลูกจ้างที่มีความเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดอันตรายให้หน่วยงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ทราบเพื่อจะได้ไปตรวจสอบและดำเนินการให้นายจ้างปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๓

เลขเรียกหนังสือ.....	ว. ๑๕๖๓
เลขทะเบียน.....	๕๕๘๓
วันที่.....	๗ มี.ค. ๒๕๓๕

คำนำ

การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในอดีตจะกำหนดให้เป็นภารกิจของนายจ้างในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานและดูแลควบคุมให้ลูกจ้างปฏิบัติตามมาตรฐานงานหรือกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัย ในขณะที่ลูกจ้างขาดความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน จึงได้ต่อต้านขัดขืนมาตรฐานหรือกฎระเบียบข้อบังคับที่นายจ้างกำหนดขึ้นทำให้นายจ้างจำนวนมากละเลยการดูแลควบคุมรวมทั้งการจูงใจลูกจ้างให้ปฏิบัติตามมาตรฐานงานหรือกฎระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีนายจ้างบางส่วนจงใจหลีกเลี่ยงละเลยการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นมาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ ภายใต้ความไม่รู้ไม่เข้าใจของลูกจ้างจึงเป็นเหตุให้ลูกจ้างต้องประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานจำนวนมาก

โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัย เป็นแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างด้วยการส่งเสริม จูงใจให้ลูกจ้างและองค์กรลูกจ้าง รวมทั้งนายจ้างได้ดูแลป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน รวมทั้งช่วยกันเฝ้าระวังให้มีความปลอดภัยในการทำงานตลอดไป นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรประชาชน ตลอดจนลูกจ้างและนายจ้างได้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ลูกจ้างในสถานประกอบการอื่น ๆ ให้มีความปลอดภัยในการทำงานโดยการแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อพบเห็นหรือสงสัยว่าสถานประกอบการใดอาจจะมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการประสบอันตรายของลูกจ้าง ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถให้การดูแลคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ลูกจ้างได้ถูกต้องและทันกาลก่อนที่ลูกจ้างจะได้รับอันตรายนั้น ๆ

แนวคิดของโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงานนี้เป็นแนวคิดที่ให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลคุ้มครองลูกจ้างให้มีความปลอดภัยในการทำงาน จึงนับเป็นแนวคิดที่ถูกต้องที่ควรจะได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถดำเนินการให้กว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย จึงคาดหวังว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำข้อเสนอแนะไปพัฒนาโครงการนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทคัดย่อ

สถานการณ์การประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีผู้ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานในปี 2531 จำนวน 48,907 คน คิดเป็นอัตรา 36.33 คนต่อลูกจ้าง 1,000 คน กองทุนเงินทดแทนจ่ายเงินทดแทน 346.76 ล้านบาท ส่วนในปี 2535 การประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานได้เพิ่มขึ้นเป็น 131,800 คน คิดเป็นอัตราการประสบอันตราย 43.64 คน ต่อลูกจ้าง 1,000 คน การจ่ายเงินทดแทนเพิ่มเป็น 753.31 ล้านบาท

นโยบายของรัฐได้กำหนดให้คุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดเป้าหมายเพื่อลดอัตราการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานลงเหลือ 21 คน ต่อลูกจ้าง 1,000 คน

การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหรือนโยบายของรัฐภายใต้ข้อจำกัดของอัตรากำลังที่มีจำนวนน้อย จึงจำเป็นต้องมีมาตรการใหม่ขึ้นมาเสริมมาตรการที่มีอยู่เดิม และเพื่อให้ได้มาตรการใหม่ที่มีประสิทธิภาพจึงต้องค้นคว้าศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางดำเนินการต่าง ๆ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่ามาตรการใหม่หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการควรมีลักษณะหรือเงื่อนไขตามกรอบแนวคิดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ลูกจ้าง นายจ้าง ผู้นำแรงงาน ผู้นำชุมชน ประชาชน และข้าราชการ
2. วัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องเน้นการเข้ามีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการดูแลป้องกันการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานและเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน
3. ลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องไม่เป็นการบังคับ ไม่ยุ่งยาก ไม่สูญเสียเวลามาก ไม่เสียค่าใช้จ่าย ไม่มีผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานหรือสถานภาพทางสังคม และกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้
4. การมุ่งใจให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องนำเสนอให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับและเกิดความรู้สึกห่วงใยในความปลอดภัยของตนเอง เพื่อนร่วมงานและญาติมิตร ตลอดจนมีความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นให้รอดพ้นจากภัยอันตราย
5. กิจกรรมหลักของโครงการเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความ

ปลอดภัยในการทำงาน เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง รวมทั้งพัฒนาศักยภาพให้เพียงพอต่อการจำแนกสภาพการทำงานที่อาจเป็นอันตรายได้และวิธีการป้องกันแก้ไข ตลอดจนวิธีการแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ให้สามารถไปตรวจสอบได้

จากกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นได้นำไปกำหนดโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะให้ลูกจ้าง นายจ้าง ผู้นำแรงงาน ประชาชนและข้าราชการ ได้มีความรู้เพียงพอต่อการร่วมเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งการดูแลป้องกันการประสบอันตราย และแจ้งข่าวสารการพบเห็นสภาพการทำงานที่อาจเป็นอันตรายแก่เจ้าหน้าที่ ดังนั้นกิจกรรมของโครงการจึงให้ความสำคัญต่อการอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และวิทยากรจะต้องเป็นข้าราชการระดับกลางหรือระดับสูงที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงานนี้ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และจากผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่รองปลัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม (นายประสงค์ รัตนันท์) ได้เป็นวิทยากรให้กับโครงการทุกครั้งที่มีการจัดอบรม และได้เผยแพร่แนวคิดนี้ในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

ผลจากการดำเนินการในปีงบประมาณ 2538 - 2539 ได้จัดอบรมรวม 20 ครั้ง มีผู้เข้ารับการอบรม 2,405 คน และได้มีการแจ้งข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ 45 ราย เจ้าหน้าที่ได้ไปตรวจสอบและดำเนินการให้นายจ้างปรับปรุงแก้ไขทุกราย ในจำนวนนี้ได้ดำเนินคดีนายจ้าง 5 ราย

ปัจจุบันโครงการนี้ยังได้รับการบรรจุไว้ในแผนงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และโครงการยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 และแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540 - 2544) ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ ได้แก่การให้ความสำคัญกับผู้นำแรงงาน และสมาชิกของสหภาพแรงงานมากขึ้น ขยายโครงการไปยังนักศึกษา ผลิตคู่มือการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ผลิตวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ในสถานีโทรทัศน์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งรายการโทรทัศน์ของรถโดยสารปรับอากาศพิเศษ (ปอ.พ) จัดพิมพ์ข้อความ "พบสถานประกอบการที่อาจเป็นอันตราย โปรดแจ้ง

กองตรวจความปลอดภัย โทร 880-4501” ลงบนของจดหมายและผลิตภัณฑ์ด้วยข้อความ
เดียวกันแล้วนำไปติดบนรถประจำทางและจัดนิทรรศการในสถานที่ที่มีประชาชนสัญจรจำนวน
มาก

.

.

.

.

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	สภาพปัญหา	1
	- ภาวะการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน	1
	- นโยบายของรัฐ	3
	- ศักยภาพของกองตรวจความปลอดภัย	4
บทที่ 2	แนวคิดและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	6
	- นโยบายแห่งรัฐ	6
	- นโยบายของคณะรัฐมนตรี	7
	- ผลกระทบจากการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน	10
	- ที่มาของการมีส่วนร่วม	11
	- เหตุผลการกระทำของบุคคล	16
บทที่ 3	กรอบแนวความคิด	20
บทที่ 4	โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยในการทำงาน	28
บทที่ 5	การประเมินโครงการ	35
บทที่ 6	สรุปผลและข้อเสนอแนะ	39
	เอกสารอ้างอิง	43